ที่ นศ 0017.1/ว 388

ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช
ถนนราชดำเนิน นศ 80000

1 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1548

เรียน นายทะเบียนอำเภอ ทุกสำนักทะเบียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร 0901/1308 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2552

ด้วยจังหวัดได้รับแจ้งจากกรมการปกครองว่า คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11) มีความเห็นกรณีการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1548 ว่าต้องเป็นการกระทำโดยบิดา เนื่องจากการจดทะเบียนจะก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายระหว่างบิดาและบุตรหลายประการ เช่น สิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา หน้าที่อุปการะเลี้ยงดู อำนาจปกครองบุตร สิทธิในมรดก ดังนั้น การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย จึงต้องกระทำโดยบุคคลที่เป็นบิดาเด็กเท่านั้น รายละเอียดตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป (ให้ดาวน์โหลดสิ่งที่ส่งมาด้วยจาก www.pokkrongnakhon.com มุมหนังสือราชการ (จังหวัด) หน้าเว็บไซต์)

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุชาติ สุวรรณกาญจน์)
ปลัดจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่ทำการปกครองจังหวัด
กลุ่มงานปกครอง
โทร./โทรสาร 0-7534-0738
www.pokkrongnakhon.com

ที่ นร ๐๙๐๑/ ๑๓๔

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๔ ธันวาคม ๒๕๕๒

เรื่อง การจ่ายบำเหน็จตกทอดให้แก่ทายาทของ จ.ส.อ.รังสรรค์ แสงวิรุณ

เรียน อธิบดีกรมบัญชีกลาง

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๑.๑๑/ป ๕๙๔ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ตามที่กรมบัญชีกลางได้ขอหารือเกี่ยวกับการจ่ายบำเหน็จตกทอดให้แก่ทายาทของ จ.ส.อ.รังสรรค์ แสงวิรุณ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขอให้กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) และกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) แต่งตั้งผู้แทนไปชี้แจงข้อเท็จจริง นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวและมีความเห็นปรากฏตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ส่งมาด้วยนี้ อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบตามระเบียบด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(คุณพรทิพย์ จาละ)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักอำนวยการ
โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๐๒๐๖-๙
ฝ่ายกฎหมายกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๗๙๐๐-๑๓ ต่อ ๒๐๖
โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๒๗๐๑
www.krisdika.go.th
www.lawreform.go.th

เรื่องเสร็จที่ ๘๑๔/๒๕๕๒

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กรมบัญชีกลางได้มีหนังสือ ที่ กค ๐๔๐๖.๕/๒๐๙๘๓ ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๔๕๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า กรมบัญชีกลางมีประเด็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการใช้และการตีความประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อประกอบการพิจารณาสั่งจ่ายบำเหน็จตกทอด โดยมีข้อเท็จจริงว่า จ.ส.อ.รังสรรค์ แสงวิรุณ ได้ไปติดต่อที่สำนักงานเขตดุสิตเพื่อจดทะเบียนรับเด็กหญิงจงสิริณท์ แสงวิรุณ เป็นบุตร แต่มีเหตุขัดข้องเนื่องจากเด็กหญิงจงสิริณท์ฯ ยังเป็นผู้เยาว์ไม่สามารถให้ความยินยอมได้ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ จึงได้ยื่นคำร้องขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ จดทะเบียนรับเด็กหญิงจงสิริณท์ฯ เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้มีคำสั่งลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๑ อนุญาตให้ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ จดทะเบียนรับเด็กหญิงจงสิริณท์ฯ เป็นบุตร แต่ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ มิได้ไปดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กหญิงจงสิริณท์ฯ เป็นบุตรแต่อย่างใด จนกระทั่ง จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ ถึงแก่ความตายเมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๐ หลังจากนั้น นางสมปอง ชมบุญ มารดาของเด็กหญิงจงสิริณท์ฯ ได้นำคำสั่งศาลดังกล่าวไปยื่นจดทะเบียนรับรองบุตรที่สำนักทะเบียนอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และสำนักทะเบียนอำเภอปากเกร็ดได้รับจดทะเบียนรับรองบุตรให้เด็กหญิงจงสิริณท์ฯ เป็นบุตรของ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๑

กรมบัญชีกลางพิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้มีคำสั่งอนุญาตให้ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ จดทะเบียนรับเด็กหญิงจงสิริณท์ฯ เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงเป็นหน้าที่ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ จะต้องนำคำสั่งศาลไปจดทะเบียนรับเด็กหญิงจงสิริณท์ฯ เป็นบุตร เด็กหญิงจงสิริณท์ฯ จึงจะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ มิได้ไปดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กหญิงจงสิริณท์ฯ เป็นบุตร จนกระทั่ง จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ ถึงแก่ความตาย นางสมปองฯ มารดาของเด็กหญิงจงสิริณท์ฯ จึงได้นำคำสั่งศาลดังกล่าวไปยื่นจดทะเบียนรับรองบุตรที่สำนักทะเบียนอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และสำนักทะเบียนอำเภอปากเกร็ดได้รับจดทะเบียนให้เมื่อ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นการจดทะเบียนเมื่อ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ ถึงแก่ความตายไปแล้ว และการจดทะเบียนรับรองบุตรนี้ได้กระทำโดย จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ กรณีจึงมีประเด็นปัญหาว่า เด็กหญิงจงสิริณท์ฯ จะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ และตั้งแต่เมื่อใด

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๑/๑๓๐๗ ลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๒ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมบัญชีกลาง โดยได้รับฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) และผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) แล้ว เห็นว่า ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ระบุชัดว่า การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายจะต้องทำโดยบิดา (มาตรา ๑๕๔๗[๑] และมาตรา ๑๕๔๘[๒]) แม้การคัดค้านการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรและการขอให้ศาลถอนการจดทะเบียนเด็กรับเป็นบุตร ก็ต้องเป็นกรณีที่ผู้ขอให้จดทะเบียนมิใช่บิดา (มาตรา ๑๕๕๑[๓] และมาตรา ๑๕๕๔[๔]) จะเห็นได้ว่า การดำเนินการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ต้องกระทำโดยบิดาของเด็กเท่านั้น โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้กำหนดให้มารดาของเด็กไปขอจดทะเบียนเด็กต่อนายทะเบียนเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดาได้ ทั้งนี้ เนื่องจากการจดทะเบียนจะก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายระหว่างบิดาและบุตรหลายประการ เช่น สิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา หน้าที่อุปการะเลี้ยงดู อำนาจปกครองบุตร สิทธิในมรดก ดังนั้น การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย จึงต้องกระทำโดยบุคคลที่เป็นบิดาเด็กเท่านั้น

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้มีคำสั่งลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๑ อนุญาตให้ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ จดทะเบียนเด็กหญิงจงสิริณท์ฯ (เดิมชื่อเด็กหญิงพรรณราย แสงวิรุณ) เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากเด็กหญิงจงสิริณท์ฯ เป็นผู้เยาว์ไม่อาจให้ความยินยอมได้ แต่ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ มิได้ไปดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กหญิงจงสิริณท์ฯ เป็นบุตร จนกระทั่ง จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ ถึงแก่ความตายเมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๐ การที่นางสมปองฯ

---

[๑] มาตรา ๑๕๔๗ เด็กเกิดจากบิดามารดาที่มิได้สมรสกัน จะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อบิดามารดาได้สมรสกันในภายหลังหรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร

[๒] มาตรา ๑๕๔๘ บิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็กและมารดาเด็ก

ในกรณีที่เด็กและมารดาเด็กไม่ได้มาให้ความยินยอมต่อหน้านายทะเบียน ให้นายทะเบียนแจ้งการขอจดทะเบียนของบิดาไปยังเด็กและมารดาเด็ก ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กไม่คัดค้านหรือไม่ให้ความยินยอมภายในหกสิบวันนับแต่การแจ้งนั้นถึงเด็กหรือมารดาเด็ก ให้สันนิษฐานว่าเด็กหรือมารดาเด็กไม่ให้ความยินยอม ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กอยู่นอกประเทศไทยให้ขยายเวลานั้นเป็นหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

ในกรณีที่เด็กหรือมารดาเด็กคัดค้านว่าผู้ขอจดทะเบียนไม่ใช่บิดา หรือไม่ให้ความยินยอม หรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล

เมื่อศาลได้พิพากษาให้บิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรได้ และบิดาได้นำคำพิพากษาไปขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนให้

[๓] มาตรา ๑๕๕๑ ในกรณีที่มีการคัดค้านว่าผู้ซึ่งขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรมิใช่บิดาของเด็ก เมื่อผู้ซึ่งขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรนำคดีไปสู่ศาลขอให้ศาลพิพากษาว่าผู้ขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรเป็นบิดาของเด็ก เด็กหรือมารดาเด็กจะขอให้ศาลพิพากษาในคดีเดียวกันนั้นก็ได้ว่า ผู้ขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรแม้จะเป็นบิดาของเด็ก ก็เป็นผู้ไม่สมควรใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด ในกรณีเช่นว่านี้ให้นำความในวรรคสามของมาตรา ๑๕๔๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

[๔] มาตรา ๑๕๕๔ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้ศาลถอนการจดทะเบียนเด็กรับเป็นบุตร เพราะเหตุว่าผู้ขอให้จดทะเบียนนั้นมิใช่บิดาก็ได้ แต่ต้องฟ้องภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้การจดทะเบียนนั้น อนึ่ง ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันจดทะเบียน

มารดาของเด็กหญิงจงสิริณท์ฯ ได้นำคำสั่งศาลดังกล่าวไปยื่นจดทะเบียนรับรองบุตรที่สำนักทะเบียนอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และสำนักทะเบียนอำเภอปากเกร็ดได้รับจดทะเบียนรับรองบุตรให้เด็กหญิงจงสิริณท์ฯ เป็นบุตรของ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ นั้น ก็หาทำให้เด็กหญิงจงสิริณท์ฯ เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายโดยการจดทะเบียนว่าเป็นบุตรของ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ ไม่ ทั้งนี้ ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๖/๒๕๐๑[๕]

อนึ่ง แม้กรณีนี้จะมีคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัวกลางอนุญาตให้ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ จดทะเบียนเด็กหญิงจงสิริณท์ฯ ว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของ จ.ส.อ.รังสรรค์ฯ ก็ตาม แต่คำสั่งศาลดังกล่าวมิใช่คำพิพากษาถึงที่สุดว่าเด็กหญิงจงสิริณท์ฯ เป็นบุตร อันจะทำให้ผู้มีส่วนได้เสียยื่นสำเนาคำพิพากษาถึงที่สุดเพื่อบันทึกในทะเบียนตามมาตรา ๒๐[๖] แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ได้

(คุณพรทิพย์ จาละ)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ธันวาคม ๒๕๕๒

---

[๕] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๖/๒๕๐๑ สรุปสาระสำคัญได้ว่า การจดทะเบียนรับรองบุตร จะต้องกระทำโดยบุคคลที่เป็นบิดาเด็ก ถ้าไม่ใช่บิดาแล้ว การจดทะเบียนว่าเป็นบุตรนั้นก็หาทำให้เด็กเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดาขึ้นมาไม่

[๖] มาตรา ๒๐ เมื่อศาลได้พิพากษาว่าผู้ใดเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายแล้ว ผู้มีส่วนได้เสียจะยื่นสำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุดซึ่งรับรองถูกต้องแล้วมาให้บันทึกในทะเบียนก็ได้